

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

19. Оболонський районний суд міста Києва, 15 вересня 2022, 756/7539/22. Ухвала. (Україна). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106692572>

Науковий керівник: завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор, заслужений юрист України Бакайнова Нана Мезенівна

Нечай В. О.

*студент 4 групи, 1-го курсу факультету
судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Актуальність питання полягає у висвітленні повноважень Верховного Суду, як гаранта у прийнятті еталонних рішень, на які в майбутньому будуть орієнтуватись суди першої та другої судової інстанцій.

Адже саме це буде впливати на ефективність роботи Верховного Суду через призму сталості та єдності судової практики, що має значення при визначенні показника довіри населення до судової влади в цілому. Варто зазначити те, що прийняття нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в 2016 році [1] внаслідок реформи, позитивно вплинуло на рівень довіри населення до судової влади. Якщо порівняти цей важіль відповідно до даних Програми USAID ↑ «Нове правосуддя», то можна помітити що в 2015 році лише 5 відсотків респондентів частково або повністю довіряють судовій владі, натомість, у 2018 році рівень довіри вже становив 16 відсотків [2]. Ключову роль у рівні довіри населення до судової влади відіграє єдність судової практики та сталість у застосуванні норм права, що в свою чергу забезпечує Верховний Суд.

Слід зазначити те, що сталість та єдність-це фактично тотожні поняття, але все ж таки вони різняться. Єдність вказує на узгодженість практики, її тісний взаємозв'язок утворення цілісної системи, в якій все пов'язано. Натомість, сталість-це постійність, тому поняття сталості

судової практики використовується у судах першої та другої судових інстанцій, а поняття єдності використовується у Верховному суді, оскільки він є основним гарантом у прийнятті рішень у типових справах або прецедентних справах (що майже нетипово для романо-германської системи права). Також єдність та сталість судової системи забезпечує стабільність не тільки судової влади, а й взагалі стабільність у всій державі.

Як зазначає М. О. Деменчук, на розвиток єдності та сталості судової системи впливають основні фактори: політичний, економічний та фактор правової обізнаності громадян.

Політичний фактор полягає у напрямках розвитку держави, так би, мовити основних ідей та цінностей у юридичній науці також виділяють ідеологію проте вона немає бути обов'язковою, оскільки стаття 15 Конституції України забороняє визнання обов'язкової ідеології.^[†]

Економічний фактор визначається спроможністю держави у матеріальному забезпеченні, адже саме в бюджеті України в додатку 7 визначаються видатки на функціонування судової влади згідно з Бюджетним кодексом.^[†] Фактор правової обізнаності громадян впливає на довіру населення до судової влади тому, що не освічені громадяни не завжди спроможні об'єктивно оцінювати інформацію із засобів масової інформації [3, с.15]. В Україні не встановлено цензуру й діє свобода слова та поглядів згідно статті 34 Конституції України [4].

Варто зазначити те, що роль судового прецеденту у нашій практиці (тобто романо-германській правовій сім'ї) де, що відрізняється від англо-американського (загального) права.

Передумовами для того щоб наша правова система, якою користується Україна, мала саме таке не опосередковане відношення до судового прецеденту стало зрівняння та наступництво нашої судової системи на СРСР та Європейські країни. Адже в часи СРСР ідеологія судового прецеденту заборонялась, як прояв буржуазного права. Але деякі мінімальні прояви відбувались у вигляді того, що суди першої і другої ланки судоустрою звертали увагу на рішення судів вищих судових інстанцій, але лише з метою того, щоб підвищити значущість судів вищих судових інстанцій.

Однак на даний час практика прецедентних рішень проглядається і в класичній романо-германській правовій сім'ї. Наприклад, як зазначає Н. Стецик, ще у 1997 Нейл Маккормік та Роберт Саммерс констатували такі дві подібності: «Перша важлива подібність полягає у тому, що пре-

цедент відіграє значну роль у прийнятті юридичних рішень та розвитку права у всіх країнах та правових традиціях. І це відбувається незалежно від того, чи прецедент офіційно визнаний як формально обов'язковий чи просто як такий, що має певну нормативну силу. Друга значна подібність полягає у тому, що зміни та еволюція у сприйнятті прецеденту у всіх системах відбувається шляхом судової активності» [5, с. 25].

Також слід погодитись, зазначає Н. Стецик, аналізуючи думку Раїмо Сілтала, який стверджує: «Будь-яке попереднє рішення суду, яке має або, принаймні, може мати нормативний, обов'язковий вплив на наступний судовий розсуд, приймається як прецедент у контексті континентально-го права» [6]. Отже, за думкою Раїми Сілтала прослідковуються певні повноваження Верховного Суду, щодо типових справ. В приклад можна навести статтю 290 Кодексу адміністративного судочинства, яка надає право Верховному суду за правилами спрощеного позовного провадження розглянути типові адміністративні справи та ухвалити зразкове рішення, яке в подальшому буде використовуватись адміністративними судами. Тобто буде прослідковуватися такий собі не повноцінний судовий прецедент, який повноцінно не закріплено на законодавчому рівні, проте адміністративні суди першої судової інстанції будуть звертатись до рішення Верховного Суду і на підставі того зразкового рішення будуть розглядати типові справи. Аналізуючи всю цю інформацію можна зазначити що судовий прецедент притаманний усім судовим системам, тобто судовим системам з принципом інстанційності.

У підсумку можна помітити, що на забезпечення ефективності роботи Верховного Суду впливає один із найважливіших його факторів – це забезпечення саме єдності судової практики. Адже порівняльний аналіз двох понять єдність та сталість судової практики надав змогу зрозуміти, що саме на Верховний Суд покладено одну з основних його функцій – це забезпечення єдності судової практики.

Список використаних джерел:

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Програма USAID [«Нове правосуддя»]. URL: <https://www.helsinki.org.ua/nashi-proekty/prohrama-usaid-nove-pravosuddya/>
3. Деменчук М. О. Роль Верховного Суду у забезпеченні єдності судової практики : монографія / М. О. Деменчук. Одеса : *Фенікс*, 2019. 176 с.

4. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

5. Стецик Н. Прецедентна судова практика: до питання про співвідношення із суміжними поняттями. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. Випуск 71. С. 24–32

6. Siltala R. A Theory of Precedent: From Analytical Positivism to a Post-Analytical Philosophy of Law. Oxford: Hart Publishing. 2000. 267 p. URL: <https://www.researchgate.net/publication/248696325>

↑

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Нестерчук Лілія Петрівна

Опаленик Л. І.

*студентка 3-го курсу факультету адвокатури
та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК ПРИЧИНА ЗАТЯГУВАННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ: МЕЖА МІЖ ПРАВОМ НА ЗАХИСТ І НЕДОБРОСОВІСНОЮ ПОВЕДІНКОЮ УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ

У контексті сучасного реформування системи правосуддя в Україні особливого значення набуває проблема забезпечення ефективності, оперативності та справедливості судових процесів. Незважаючи на закріплення в законодавстві принципу розумного строку розгляду справ, практика демонструє численні випадки затягування проваджень, що ускладнює доступ громадян до правосуддя і підриває довіру суспільства до судів. Одним із головних факторів цієї проблеми є процесуальні зловживання – навмисне або формально допустиме, але фактично недобросовісне використання сторонами їхніх процесуальних прав з метою впливу на тривалість чи результат розгляду справи.

Мозгальов В. Ю.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ, ПЕРЕДБАЧЕНИМИ СТ. 263 КК УКРАЇНИ	261
--	-----

Нечай В. О.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ	266
---	-----

Опаленик Л. І.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК ПРИЧИНА ЗАТЯГУВАННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ: МЕЖА МІЖ ПРАВОМ НА ЗАХИСТ І НЕДОБРОСОВІСНОЮ ПОВЕДІНКОЮ УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ	269
--	-----

Панчошенко О. С.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	272
---	-----

Попадич О. А.

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІ	276
--	-----

Рева М. В.

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В РІШЕННЯХ ЄСПЛ	281
---	-----

Романовська А. Р.

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРІВ	284
---	-----

Сайдова Валерія

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	287
---	-----

Собко Є. В.

ПРОБЛЕМИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУДОЧИНСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	292
--	-----

Сокалюк Дмитро

ЮРИСДИКЦІЯ СПОРІВ ПРО ВИЗНАННЯ ПРОТИПРАВНОЮ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ ЩОДО НЕЗАВЕРШЕННЯ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ ОПЕРАЦІЇ З ЕКСПОРТУ АБО ІМПОРТУ ТОВАРУ	294
---	-----